

ДАРХАН ТУАРБАЕВИЧ КИСИКОВ

**ИКОНОМИКО-ПРАВНИ АСПЕКТИ НА МИГРАЦИЯТА В
ЕВРАЗИЙСКИЯ СЪЮЗ**

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

Научни ръководители:

проф. д.ик.н.Абдулджапар Сапарбаев

доц. д-р Драгомир Кръстев

Варна – 2017

I. Обща характеристика

Миграцията е една от най-трудните социално-икономически категории, тъй като отразява въздействието върху миграционното поведение на хора (тяхната териториална мобилност) на сложните политически, етнически, икономически и социални отношения.

В наши дни тя представлява сложен социален процес, тясно свързан с нивото на икономическото развитие и разгръщане на индустрията в различни региони.

Миграцията засяга почти всички държави, тя се превръща в неразделна част от глобализацията и интеграционните процеси, които протичат в страните от бившия Съветски съюз. Тя е резултат от тенденциите в международните отношения, свързани с интернационализацията на социалния живот и все по-голямото ниво на взаимозависимост между страните от постсъветското пространство. Посланието на президента на Казахстан Нурсултан Назарбаев известно като "Стратегия 2030" представлява дългосрочен приоритет, който е свързан с интегрирането на политиките, особено в укрепването и развитието на Евразийския съюз между Казахстан, Киргизстан и Узбекистан.

Миграцията на население, изпълнява важна социално-икономическа функция – а именно осигуряване на определено ниво на мобилност на населението и неговото териториално преразпределение, включително и в индустриалните центрове и развитите райони. Тя се превръща в основен фактор за социално-икономическото развитие на Казахстан и формирането на трудовите ресурси на страната.

Според Международната организация по миграция, Казахстан е една от страните с най-силно развита миграция. Мащабът на миграционните

процеси в Казахстан ще продължи да расте, тяхната посока и влияние върху политическото и социално-икономическото положение ще бъде по-дълбоко, макар, че републиката вече започва да се чувстват натиска на имиграционните потоци. Въпреки това, не съществува система за наблюдение на миграцията, която дава възможност за прогнози за нейното развитие на национално, регионално и глобално ниво.

Миграционните тенденции в Казахстан се формират в началото на 90-те години на XX век във връзка с разпадането на Съветския съюз и с прехода към пазарна икономика. Всички произтичащи проблеми /от политически, икономически, и социално-демографски характер/ определят спецификата на миграционните процеси в периода на преход.

В същото време в Казахстан се създава една качествено нова връзка между работодатели и работници. Променя се характера на социално-икономическата система, извършени са фундаментални промени в характера на миграционните процеси в страната, в образуването на зони на миграционните потоци от работна ръка.

В новите условия на управление, миграцията се превръща в един от основните компоненти на пазарните отношения, защото е предназначена да осигури единно икономическо пространство, свободно движение на хора, и управление на търговските и финансови потоци.

В процеса на преход към пазарна икономика като основна задача се очертава постигнето на икономически растеж от Казахстан. Решението на този проблем е неразривно свързано с реструктурирането на промишлеността като следствие от необходимостта да се контролира управлението на новите миграционни потоци.

В същото време е необходимо да се вземат предвид последиците от миграцията на хора, които имат противоречив характер.

От една страна миграцията на население оказва значително влияние върху баланса на пазара на труда, променящата се икономическа и

социална ситуация на населението и често е придружена от повишаване на нивото на образование и обучение, за нуждите на хората.

От друга страна, масовото навлизане на мигрантите в Казахстан може да доведе до нарастване на безработицата, силния натиск върху социалната инфраструктура (жилища, здравеопазване и т.н.), забавяне на икономическия растеж.

На сегашния етап на пазарни отношения най-важното предизвикателство пред правителството на Казахстан е да създаде условия за цивилизовано развитие на пазара на труда, насочено към създаване на условия за ефективна трудова заетост на населението, за да се балансира търсенето и предлагането на труд. По този начин условията на пазара на труда ще допринесат за засилване на ролята на държавата в управлението на миграцията на населението, както и повишаване на нейната териториална мобилност.

Тези процеси се регулират от редица нормативни правни актове на Република Казахстан, конвенции и препоръки на Международната организация на труда, свързани с администриране на труда и трудовата миграция. Учените са разработили нови подходи към съвременните предизвикателства на миграцията и изтъкнали различни понятия, като се вземат предвид международния опит на страни с различно икономическо развитие. Въпреки това, все още остават не изследвани редица въпроси в областта на съвременната трудова миграция. В допълнение, до момента проблема с трудовата миграция на населението в условията на преход към пазарна икономика се разглежда предимно от гледна точка на нейната саморегулация. Оставена без надзор, както и въздействието на социалното, държавни и недържавни участници в процеса на миграция, методи за регулиране на трудовата миграция.

Степен на познаване на проблема.

Значителен принос в изучаването на теоретичните и практическите проблеми на трудовата миграция, имат учените от страните от ОНД: Э.К.Васильева, Ж.А.Зайончковская, Т.И.Заславская, М.В.Курман, Л.В.Корель, В.И.Лаптев, В.М.Моисеенко, Д.Д.Москвин, В.И.Староверов, Л.Л.Рыбаковский, А.У.Хомра и др.

Процесите на вътрешна и външна миграция, особено трудовата миграция, в последните години все повече се разработват от казахстански учени като: А.И.Рогачев, А.К.Дауренбеков, Б.С.Досмамбетов, Н.С.Есипов, У.М.Искаков, Р.Б.Жалимбетова, А.Д.Сапарбаев, Б.Л.Татибеков.

Въпреки това, проблемите на трудовата миграция все още са слабо проучени и има редица аспекти, които трябва да бъдат обект на по-задълбочено проучване.

Става въпрос за засилване на координацията и ефективността на публичните, държавни и недържавни участници в областта на трудовата миграция в настоящите условия на глобална интеграция. Това е важно не само от гледна точка на пазара на труда и постигане на равновесие, но също така и по отношение на развитието на икономиката, подобряване на демографското и социалното положение в Казахстан.

Всичко това определя избора на темата на изследването.

Основната цел на дисертационния труд е да анализира трудовата миграция, която се провежда в условия на глобална интеграция, и на тази основа, да се идентифицират основните тенденции в международната трудова миграция.

В тази връзка се оформят следните задачи:

- идентифициране на съществуващата система за управление на миграцията на населението като цяло и по-специално на трудовата миграция;

- да се характеризира структурата на миграционните потоци;

- да се опишат съществуващите методи за регулиране на трудовата миграция;

- проучване на опита на чужди страни, за да се анализира местната и международната правна рамка в областта на трудовата миграция;

- определяне на обхвата и вида на взаимодействие между държавните и недържавните (обществени и търговски) структури, свързани с въпросите на трудовата миграция;

- разработване на основните методи, които насърчават развитието на трудовата миграция, подобряване на ефективността на нейното управление;

- представяне на основните области на нормативно регулиране на трудовата миграция;

- да се идентифицират факторите, които влияят на миграционното поведение на населението на два компонента - вътрешна и външна (международна) миграция;

- да се направят предложения относно възможността за създаване на система от центрове за подпомагане на работниците мигранти.

Обект на изследването.

Обект на изследването е процесът на вътрешна и външна миграция на работна ръка в Казахстан.

Предмет на изследването.

Предмет на изследването са организационните, икономическите и социално-икономическите отношения, изразени в съответствие с механизма на трудовата миграция в условията на глобална интеграция.

Теоретични и методологични основи на изследването.

За теоретична основа на изследването служат монографии, дисертации и научни трудове на чуждестранни и местни изследвания по проблемите на трудовата миграция. Като проучване на методически инструменти са използвани традиционните методи за анализ и синтез,

систематичен метод и статистически методи: абсолютни, относителни и средни стойности, диаграми, таблици и т.н.

Научни приноси на изследването.

1. задълбочаване на теоретичните основи на изследването на миграционните процеси, въз основа на които авторът прави структурна класификация на трудовата миграция.

2. препоръки за подобряване на институционалната и правната рамка на трудовата миграция (Национална доктрина, понятия, закони, национални програми и др.).

3. Разработване на начини за подобряване на социално-икономическия и организационно-икономическия механизъм на трудовата миграция, (премахването на квотите, повишени ползи, създаването на Национален фонд на миграция и т.н.).

Практическото значение на изследването.

Получените резултати могат да бъдат използвани в прилагането и подобряването на миграционната политика на Република Казахстан.

Апробиране на резултатите от изследването. Основните части от изследването на дисертацията са отразени в доклади на автора на научни конференции и семинари на различни нива. Включително "Проблемите на трудовата миграция и формирането на единна социално пространство в рамките на Евроазиатската икономическа общност", "Научно-практическа конференция" (Украйна, Подолск, март 2014 г.); VIII-то Международно научно-практическа конференция "Русия и Европа: връзката на културата и икономиката", Чехия, Прага, 28 Февруари, 2014

II. СЪДЪРЖАНИЕ

В увода са изложени: обекта, предмета, целите, задачите, методологията, приносите и практическата значимост на изследването.

В първата глава "Теоретични основи на научните изследвания на трудовата миграция в глобалната интеграция", са описани проблемите на трудовата миграция в условията на глобална интеграция и на тази основа да се определят основните тенденции на международната трудова миграция.

Проблемите на трудовата миграция имат ключово значение за Казахстан.

Трудовата миграция – като движение на работещото население се дължи на икономически причини.

Вътрешната миграция води до движение на работна ръка между регионите и между градските и селските райони, но населението на страната не се променя. Външната миграция засяга населението на страната, тя довежда до увеличаване на броя на хората, които са се преместили в страната (имигранти), и намаляване на броя на хората, които пътуват извън страната (емигранти).

Международната миграция на работна сила може да се реализира както по икономически, така и по неикономически причини. Последните включват политически и религиозни причини, Сливването и разпадането на държави, природни бедствия, войни, проблеми на околната среда, лични причини.

В много страни, износът на работна ръка спомага за намаляване на безработицата и гарантиране на притока на парични преводи от чужбина. Но от друга страна, това води до отлив на висококвалифицирана работна сила и намалява технологичния капацитет на страните-износителки.

В новите социално-икономически условия в Република Казахстан се очертава един от основните закони на миграцията - нейната селективност по възраст. Имигрантите в трудоспособна възраст са все още най-активни по отношение на миграцията и постоянно съставляват около 70% от общия оборот на миграция към Казахстан. Повече от половината от тях (41-42% от всички мигранти) - са лица на възраст от 20 до 40-години.

За да се оцени ролята на международната миграция в социално-икономическото развитие на една страна е важно да се отбележи, че различните страни по различен начин участват в тези процеси, в качеството на страната на износа или вноса на чуждестранна работна ръка. При възлагане на тази или онази страна на държавите вносителки и страните износителки на работната сила е важно да се помисли за състава на населението и неговата икономическа активност, както и нивото на отлива и притока на финансови средства от движението на мигранти.

Във втората глава "Анализ на текущото състояние на трудовата миграция в Казахстан в условията на глобална интеграция" се изследва трудовата миграция в условията на глобална интеграция и на тази основа да се определят основните тенденции на международната трудова миграция.

Глобализацията на световната икономика се превръща във все по-важен фактор в икономическото, социалното и демографското развитие на много страни.

Активното включване на Казахстан в глобалната икономическа система изисква участието в международната трудова миграция, която е едновременно един от факторите на глобализацията и неин продукт.

Трудовата миграция е неразделна част от пазара на труда. Това налага решаването на следните въпроси: каква е ролята на променящата миграционна ситуация във формирането на пазара на труда, дали допринася за създаването на ефективен пазар на труда или, напротив,

създава пречки за оптимизиране на заетостта. В какво точно се изразява положителното и отрицателното въздействие на съвременната миграция върху параметрите на пазара на труда, какви са причините за миграцията в настоящето и какви стъпки са необходими, за да се създаде ефективна миграционна политика.

Трудовата миграция има както положителни, така и отрицателни аспекти; след тяхното подробно анализиране, правителството на Казахстан ще бъде в състояние да регулира миграцията, като се взема под внимание икономическата ситуация в страната.

Много от работниците мигранти са заети в сферата на търговията и в многобройните строителни обекти на големите градове на Казахстан (Алмати, Астана), върху тютюневите насаждения (в Южна Казахстан) в селскостопанския сектор. Често, те получават минимално заплащане, за което не би се съгласил да работи гражданин на Казахстан (разликата между минималната работна заплата и работниците мигранти на Казахстан е около 150-200 USD.).

Тъй като разходите за живот в Киргизстан и Узбекистан са по-ниски, отколкото в Казахстан, тази минимална работна заплата на работниците мигранти има по-голяма покупателна способност, като се вземе предвид факта, че повечето от парите, които мигрантите получават се изпращат в техните държави.

Много имигранти идват в Казахстан в търсене на сезонна работа, оставяйки семейството в родната си страна. Въпреки това, има и такива, които останат в Казахстан да получат гражданство. По принцип те мигрират и се установят в граничните области на страната. Например, по-голямата част от мигрантите от Узбекистан са в южната част на Казахстан. Приблизителен брой - около 200 хиляди души ;. те съставляват по-голямата част от всички мигранти в страната.

Много работници мигранти идват от вече създадената мрежа от семейство и приятели или бизнес в Казахстан.

Чрез преводи на мигранти, казахстанските банки имат възможност да разширят присъствието си в страните, от които пристигат тези мигранти. Например, в Киргизстан, Казахстанските банки държат около 80% от целия сектор. От своя страна, банките са станали платформа за инвазията на казахстански фирми в тези страни.

Присъствието на работници мигранти от Централна Азия в Казахстан спомага да се установят по-тесни икономически връзки между страните в региона, Казахстан засилва позициите в двустранните отношения с всяка една от тях.

Най-важната полза от миграцията за страните от Централна Азия е заетостта на населението. Според неофициални данни, в Узбекистан, равнището на безработица варира от 20 до 50% в зависимост от региона. Като цяло, мигранти от Узбекистан пътуват до Казахстан, Русия и Китай.

Броят на киргизките имигранти всяка година е от 40 до 100 хиляди. Най-често те са сезонни работници, които идват за земеделската работа, или се занимават с търговия. Не трябва да се забравя и факта, че Казахстан е не само страна приемаща мигранти. Страната продължава да изнася миграция в Русия и в други страни от ОНД. Това са най-вече специалисти, работещи в индустрията на Русия.

Възможностите за работа в съседните страни водят до намаляване на социалното напрежение. Благоприятен фактор съпътстващ трудовата миграция е притокът на пари в брой. Повишената покупателна способност на населението се увеличава, което предполага, увеличаване на производството. Като цяло, това има положителен ефект върху растежа на БВП.

Според данни на Световната банка, през 2004 г. паричните преводи от работниците мигранти на Казахстан в размер на 2% от БВП, в

Киргизстан цифрата възлиза на 9% от БВП в Таджикистан - 14%. Тези цифри не включват приходите на сезонни работници мигранти, които не ползват банкови услуги за трансфер на пари. Действителният размер на парите, спечелени от мигрантите е няколко пъти по-голям.

Това позволява на работниците имигранти от Централна Азия да подобрят финансовото състояние на техните семейства, което улеснява правителствата на тези страни, да решат проблема с бедността. Благодарение на трудовата миграция семействата в най-бедните страни в региона успяват да осигурят най-малко минимален жизнен стандарт.

Въпреки това, ние трябва да помним, че трудовата миграция не е панацея за всички проблеми, и че в дългосрочен план, правителствата трябва да мислят за развитието на местното производство и създаване на работни места.

Отрицателните страни на трудовата миграция включват изместване на местната работна сила. Работниците мигранти са съгласни на минимално заплащане, като по този начин се създава конкуренция на местния пазар на труда и стесняване на възможностите за защита на техните интереси от работодателите. Много от работниците мигранти са така наречените нелегални имигранти, което допринася за развитието на сенчест бизнес.

Казахстан проявява интерес към координиране на действията си с тези на други страни в региона, за да се намали незаконната миграция и превръщането ѝ в една отворена миграция, която могат да бъде наблюдавана и контролирана.

В допълнение, страните в региона, ще могат да обменят информация в областта на миграцията, която ще позволи да се оцени реалното икономическо въздействие и да се увеличи положителния ефект върху икономическото развитие.

Административно-териториалното устройство на Република Казахстан, към 1 януари 2015 г. 10 133 се състои от административно-териториални единици (от 1 януари 2006 - 10199). Тя включва - 14 региона, 2 места на републикански значение, 160 области, 8 региона в градовете с национално значение, 39 и 45 места на районните и окръжните ценности, 5 области в градовете на регионалната стойност, 157 (161) енория и 2346 (2336) на селските администрации , 163 (167) на селото и 7194 (7262) на АУБ / селските селища

Гъстотата на населението в цялата страна е 6 души на квадратен километър.

Населението на Република Казахстан относно резултатите от преброяването на населението през 2016 г. е в размер на 17,992,389 души. По време на периода 1999 - 2016 гг. население на републиката се е увеличило с повече от един милион души, или нарастване на населението в сравнение с предходното национално преброяване е 8%.

Делът на градското население в страната е 54%, селското стопанство - 46%, през 1999 г., тяхното съотношение е 56,4% и 43,6%, съответно. Градското население се увеличава с 2.4%, селското стопанство - с 12.6%. Най-голям ръст на градското население се наблюдава в градовете Астана и Алмати, както и в Южен Казахстан и Актобе (виж таблицата по-долу). Значително увеличение на населението в селските райони се наблюдава в Кизилорда, Атирау, Алмати и особено в района Мангистау (327,6% за 1999 г.).

Най-урбанизирани райони са Караганда, Павлодар и Актобе. Селското население е съсредоточено главно в Алмати, Северен Казахстан, Кизилорда и Замбил (вж. фиг. 1).

Броят на мъжете е 7712.2 хиляди души, жени - 8297.3 хиляди души. Броят на мъжете в сравнение с предишното преброяване се е увеличил с 496.8 хиляди души, или 7% .; броят на жените се увеличава с 515.8 хил.

души, или с 6.6%. Съотношението на мъжете и жените формира надмощие на жените пред мъжете (51,8% и 48,2%, съответно).

Според резултатите от преброяване на населението през 2016 г., дялът на трудоспособното население е приблизително 75% сред вътрешните мигранти. Това се дължи на по-голяма мобилност на тази възрастова група.

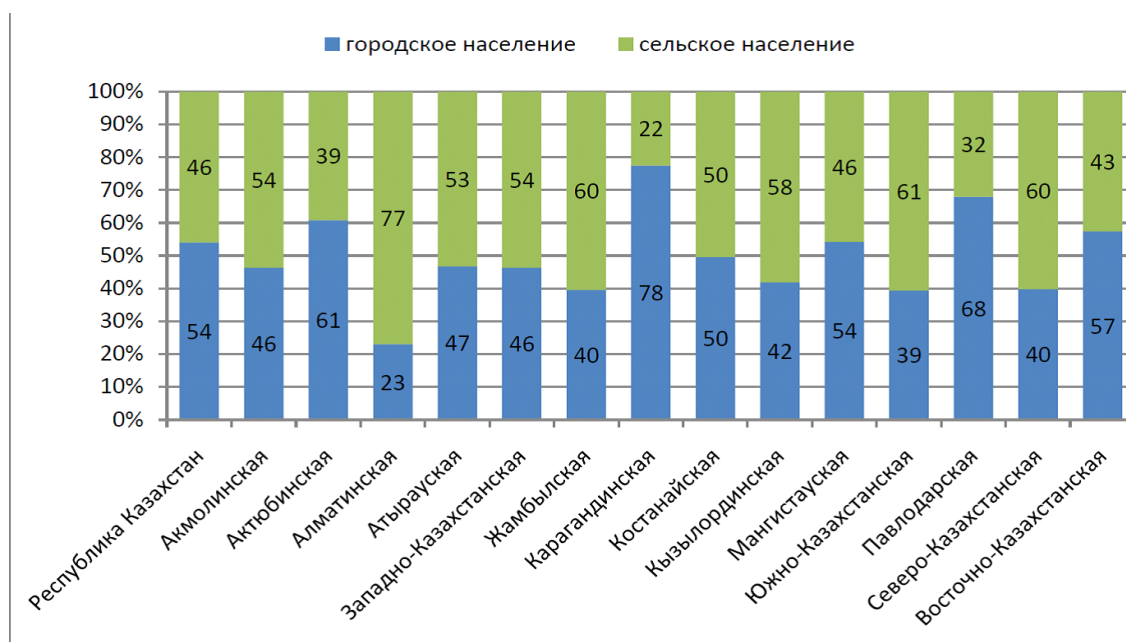

Рис. 1 – Съотношение на градското и селското население по региони, %. По данни на Комитета по статистика МНЭ РК.

Сред възрастовите групи най-мобилно е населението на възраст от 15 до 29 г. Мигрантите от тази възрастова група са 40%. Ако сред вътрешните мигранти активността на тази група се откроява отчетливо, то за имигрантите е характерно по-равномерното разпределение по възраст, макар подвижността на населението в по-млада възраст да се запазва (вж. рис. 2).

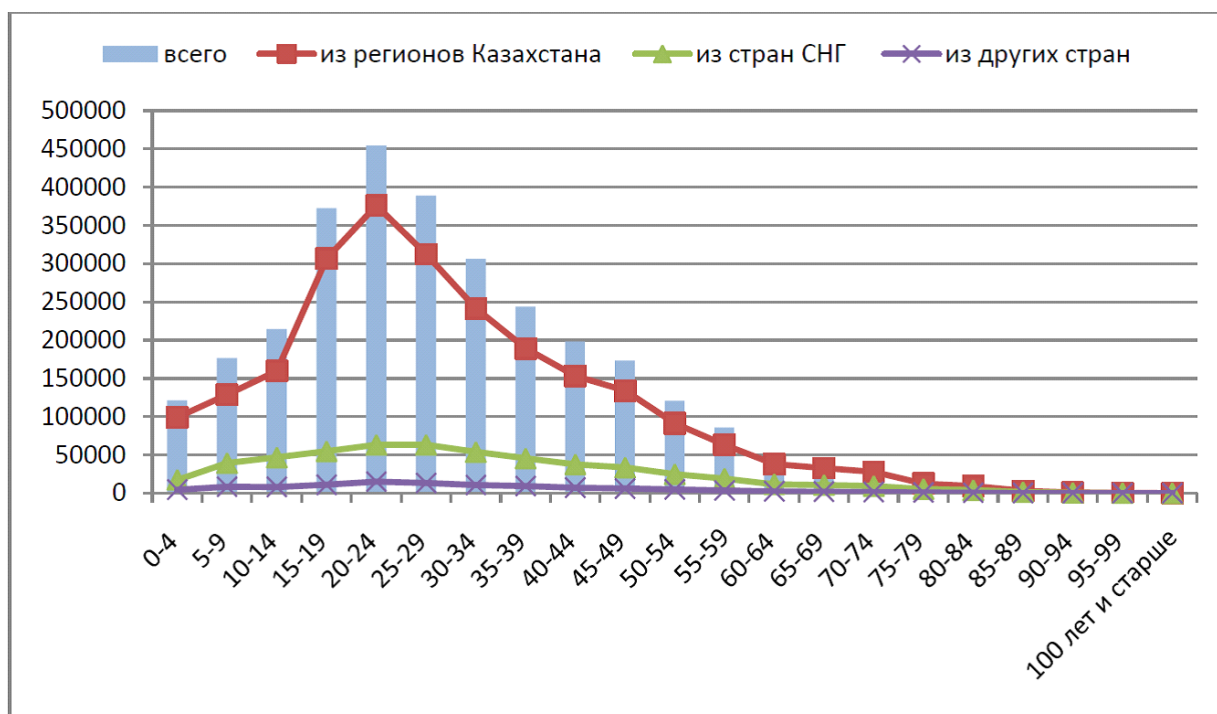

Рис. 2 – Възрастова структура на мигрантите (към 2014 г.)
По данни от Комитета по статистика МНЭ РК.

Към днешна дата броят на мигрантите съставлява 3031895 човека или 18,9% от цялото население. Основно – това са хора, мигриращи във вътрешността на страната. Те съставляват 78,5% от всички мигранти (2381233 човека). Мигрантите от страните от ОНД съставляват – 18% (542781 човека) и от други страни – 3,5% (107881 човека) (рис. 3).

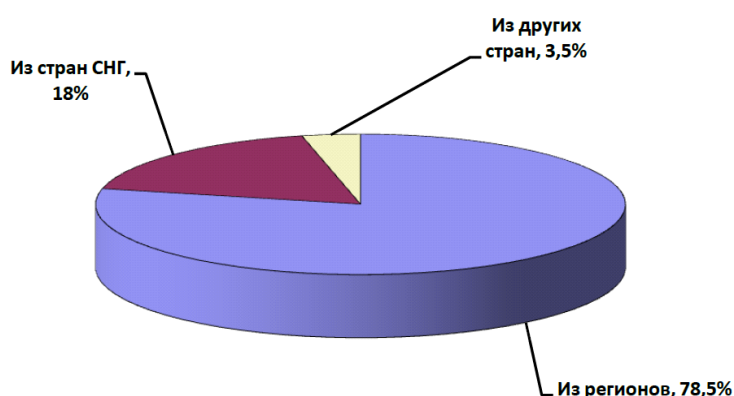

Рис. 3 – Състав на мигрантите по данни от 2014 г.
Съставено по данни от Комитета по статистика МНЭ РК.

Границите на възрастовата мобилност на групите от имигрантите за сравнение може да се види по-ясно в Таблица 1. Ако границите на възрастови групи от страните от ОНД са разширени от миграционна дейност, сред имигрантите от други страни, те се свиват по-близо до младежката възрастова група.

Сравнението на данните от преброяванията от 2014 г. и 1999 г., свидетелстват за високите темпове на растеж на миграционните процеси в Казахстан. Според базата от преброяването от 2014 г. мигрантите са 27,9% от населението, или 3,976,895 души, което е четири пъти повече в сравнение с преброяването от 1999 - 752.2 хиляди, което представлява 5% от общия брой на населението в страната.

Увеличава се потокът от вътрешни и външни мигранти. Броят на вътрешните мигранти се е увеличил от 443 013 до 2,381,222 души, външни - от 308 514 до 650 662 души. Ако обемът на вътрешната миграция в преброяването на населението през 1999 г. е 59%, а след това през 2014 г. - вече 93,5%. Съответно, делът на външната миграция - от 41% до 21,5%

Между периода на преброяване на 1999-2014 години. Той е не само увеличаване на броя на вътрешните мигранти, но също така и да споделят междурегионално (региони) и вътрешнорегионалната миграция в цялостния процес на миграция. Междурегионалната миграция въз основа на преброяването на населението през 1999 г. е - 92% на републиката, вътре - само 8%. В 1999-2014 гг. делът на междурегионалната миграция е била намалена до 42% и вътре се увеличава до 58%. Делът на мигрантите, които се движат в рамките на региона се е увеличил с 7 пъти, като броят им - 40 пъти.

Таблица 1 – Възрастова структура на мигрантите (към 2014 г.)

	Всичко	% от общото количество мигранти	От регионите на Казахстан	От страните от ОНД	От други страни
0-4	121178	4,0	99090	17505	4583
5-9	176559	5,8	128890	39412	8257
10-14	214598	7,1	159777	46779	8042
15-19	372388	12,3	306785	54878	10725
20-24	454291	15,0	376121	63311	14859
25-29	389023	12,8	312534	63391	13098
30-34	306183	10,1	241706	53864	10613
35-39	243941	8,0	189268	45444	9229
40-44	198194	6,5	153278	37760	7156
45-49	173442	5,7	133945	33568	5929
50-54	120895	4,0	91364	24836	4695
55-59	86048	2,8	63371	19174	3503
60-64	51982	1,7	37957	11753	2272
65-69	45266	1,5	32717	10594	1955
70-74	38741	1,3	28027	9255	1459
75-79	18808	0,6	12567	5402	839
80-84	13660	0,5	9358	3892	410
85-89	4839	0,2	3197	1462	180
90-94	1313	0,0	877	382	54
95-99	442	0,0	320	100	22
100 лет и старше	104	0,0	84	19	1
Всего	3031895	100	2381233	542781	107881
По данни на Комитета по статистика МНЭ РК.					

Делът на жените от всички мигранти, е малко над средния сред населението като цяло и 52,8% (1%). И във всички региони, жените представляват по-голямата част. Изключение е град Астана, където мигрантите представители на женския пол са по-малко от мъжете (49,6%). Това леко предимство на мъжете се дължи на имигранти от други страни.

Най-високият дял на жените е сред вътрешните мигранти - 53.5%, особено в южните райони на Казахстан: Замбил (57,3%) и Южен Казахстан (58.2%). Има малко предимство на жените в структурата на пристигналите от страните от ОНД - 51,1%. В региони като Кизилорда, Мангистау и до голяма степен доминиран от мъжете в Астана. Съставът на пола на имигрантите от други страни в почти всички региони представена предимство на мъжете - 54% средно в Казахстан (46% жени). само в Павлодарска и Северо-Казахстанска области жените съставляват повече от 50%. Най-значително превъзходство на мъжете сред имигрантите има в Атирауска (69,5%), Кизилординска (73%) области и г. Астана (74,4%).

Таблица 2 – Мигранти по пол, % жени (отбелязано е преимуществото на жените, мъже)

	Всичко	От регионите на Казахстан	От страните от ОНД	От други страни
Република Казахстан	52,8	53,5	51,1	46,0
Акмолинская	52,1	52,4	50,7	48,8
Актюбинская	53,5	53,8	52,3	43,8
Алматинская	52,0	52,9	51,2	47,7
Атырауская	54,1	55,4	50,2	30,5
Западно-Казахстанская	53,0	53,0	53,7	42,4
Жамбылская	55,6	57,3	52,6	46,0
Карагандинская	51,9	52,2	51,3	47,9
Костанайская	53,0	53,3	51,8	44,0
Кызылординская	54,8	55,7	47,8	27,0
Мангистауская	50,4	51,4	49,9	42,6

Южно-Казахстанская	55,9	58,2	51,9	43,2
Павлодарская	52,2	52,2	52,8	50,1
Северо-Казахстанская	53,0	53,2	52,2	50,5
Восточно-Казахстанская	53,0	53,5	52,6	48,4
Астана г.	49,6	50,7	42,7	25,6
Алматы г.	53,8	54,2	53,1	44,2
Примечание – Составлено по данным Комитета статистики МНЭ РК.				

54,6% от мигрантите са сключили брак, както и цялото население на Казахстан. Но може да се отбележи, че сред мигрантите са повече не встъпилите в брак – 36,6%, това е с 4,3% повече от цялото население, и, съответно, по-малко овдовели и разведени, които по-сложно променят своето постоянно местожителство.

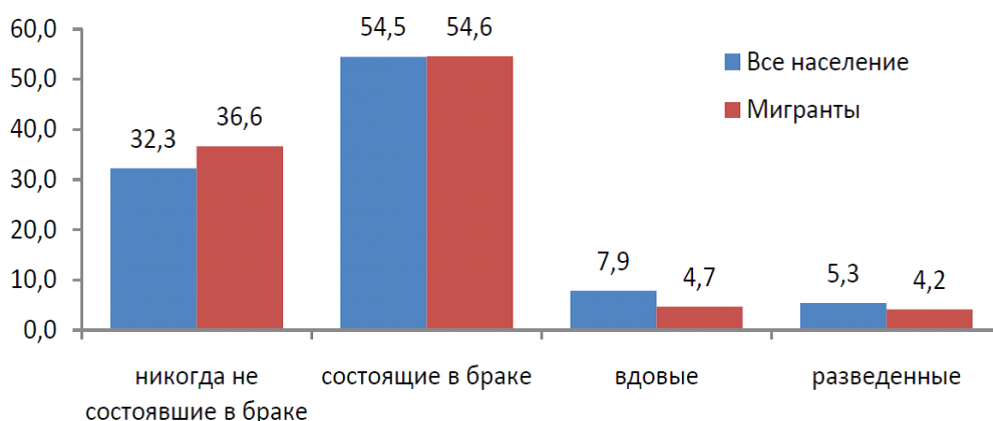

Рис. 4 – Гражданско състояние на мигрантите и цялото население в %
По данни от Комитета по статистика МНЭ РК.

Сред променящите местожителството си в пределе на Казахстан, повечето мигранти никога не са сключвали брак – 37,7%, а сред имигрантите, напротив, повечето са сключили брак – 57,9%.

Таблица 2 – Гражданско състояние на вътрешните мигранти и имигранти

	Всичко , N	Вътреш на миграция , N	Външна миграция , N	Всичко , %	Вътреш на миграция , %	Външна миграция , %
без брак	930432	758741	171691	36,6	37,7	32,3
в брак	1387668	1080043	307625	54,6	53,7	57,9
овдовели	118375	86672	31703	4,7	4,3	6,0
разведени	106005	86067	19938	4,2	4,3	3,8

По данни от Комитета по статистика МНЭ РК.

Южните и западните региони на Казахстан, където са по-устойчиви националните традиции и обичаи, се отличават с по-голям брой мигранти, сключили брак – 60% и повече. По относителен дял никога не встъпилите в брак мигранти доминират в г. Алмати (47%) и г. Астана (44%), а също и в Източно-Казахстанска област (40%).

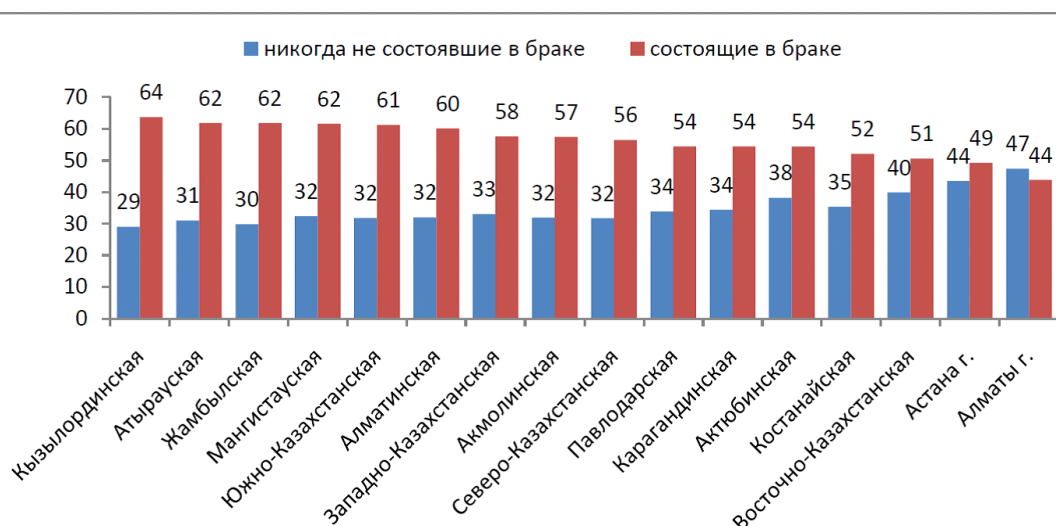

Рис. 5 – Мигранти по гражданско състояние, %. По данни от Комитета по статистика МНЭ РК.

Трябва да се отбележи, че нивото на образование на мигрантите в Казахстан е ниско. Структурата на миграционния поток от имигранти с висше образование представлява едва 19,5%, а със средно специално образование - 19%.

Почти половината от мигрантите са с основно образование - 48%. Най-нисък дял сред всички категории мигранти е населението с непълно висше образование и основно професионално образование.

Мигрантите с по-висока степен на образование (висше образование) мигрират във вътрешността на страната - 21,6%. Мигрантите със средно специално образование са 20% от структурата на вътрешната миграция от страните от ОНД. Сред имигрантите от страните от ОНД с основно образование са - 57%, а от други страни - 64,6% (виж фигура 6 и Таблица 3 ...).

По този начин, въпреки спада в абсолютни и относителни обеми на миграцията, ролята на вътрешния трудовата миграция се увеличава обективно и е всъщност най-важният фактор при формирането на трудовите ресурси в Казахстан, особено на регионално ниво. Освен това, в условията на цялата изключително сложна социално-демографска ситуация и растеж на икономиката, тази тенденция все повече и повече ще се засилва, и по-специално в областите, където процесът на формиране на собствения трудов потенциал все още не е завършен.

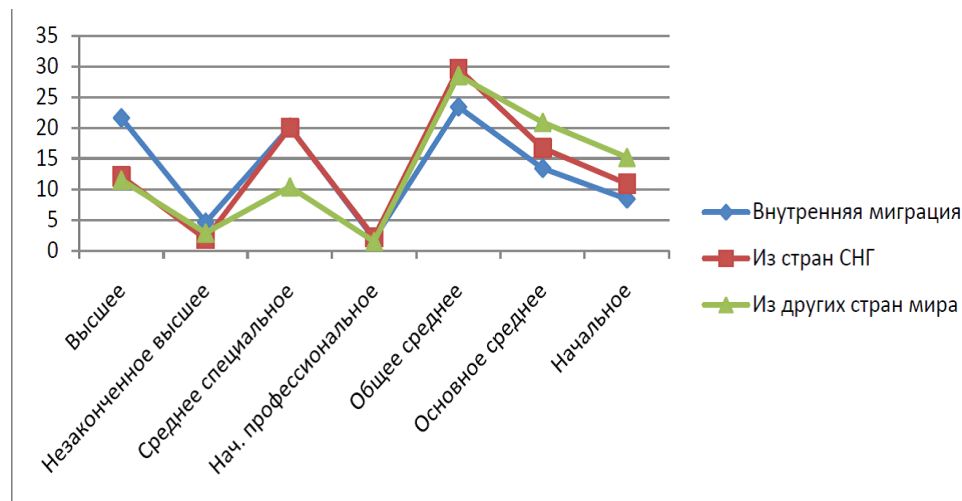

Рис. 6 – Мигранты по ниво на образование в %.
По данни от Комитета по статистика МНЭ РК.

Таблица 3 – Мигранты по ниво на образование, %

	Вътрешна миграция	От страните от ОНД	От други страни
Висше	21,6	12,1	11,5
Незавършено висше	4,6	1,9	2,9
Средно специално	20,1	20	10,4
Начално професионално	1,9	2,2	1,5
Средно общо	23,4	29,6	28,5
Основно	13,4	16,7	20,9
Начално	8,4	10,9	15,2
Всичко	100	100	100

По данни от Комитета по статистика МНЭ РК

Независимо от факта, че в настоящата икономическа ситуация, държавата има много ограничен арсенал от инструменти за регулиране на спонтанно възникващи миграционни процеси, ние вярваме, че намаляването или премахването на държавното регулиране на миграционните процеси на вътрешния пазар в Казахстан може да причини огромни щети на геополитическите и социално-икономическите интереси

на държавата и увеличаване на натиска на чуждестранни работници (включително незаконен) до националния пазар на труда.

Както показва опитът на Европейския съюз в социалната сфера, една от най-важните области, които изискват координация и развитие на съвместни усилия е социалната политика и политиката по заетостта. Необходимостта от съвместна социална политика се диктува от свободната миграция на работна ръка, създаване на единен пазар на труда, повишаване на конкуренцията, срутването на цели отрасли на промишлеността и следователно увеличаване на безработицата в повечето страни-членки на интеграционните асоциации.

В момента, трудовата миграция в страните от Евразийския икономически съюз е широко разпространена и води до редица както положителни, така и отрицателни социално-икономически последици. Според експертни оценки тя включва 3-4.5 млн. души, или приблизително 4-5% от работещото население на Общността. Съответно ролята на работниците мигранти в икономиките на потребителя, и за всеки от тях, тази роля не е същата, поради преобладаването на притока на работници (имиграция), или техните изходящи потоци (емиграция). Ето защо, естеството и тежестта на социалните проблеми и, следователно, цели на социалната политика за всяка страна ще бъдат различни. Въпреки това, с нарастването на миграционните потоци и появата на капацитета за ефективно използване на потенциалните мигранти трябва да се гарантират техните основни социални права и социалната защита се превръща в императив за всички страни от Общността.

За да се разработят общи социални политики и определянето на основните задачи на съвместната социална политика в рамките на EURASEC, първо е необходимо да се идентифицират ключовите проблеми във всяка една от държавите-членки, отнасящи се до ефекта на междудържавно миграцията за заетост. Тези проблеми са различни по

характер, главно поради факта, че броят и делът на работниците мигранти в заетостта в Общността се различава доста съществено (Таблица 4).

Таблица 4 - Численост на трудовите мигранти заети в страните от ЕврАзЭС към 2012 г. (в хиляди)

Страны	Численность трудо- вых мигрантов	Численность занятого населения	Доля трудовых мигрантов в занятом населении, %
Беларусь	200-280	4400	4.5-6.4
Казахстан	1000	7200	13.9
Кыргызстан	600-700	1900	31.6-36.8
Россия	1000-1200	66500	1.5-1.8
Таджикистан	500-600	2000	25.0-30.0
Узбекистан	600-700	9300*	6.5-7.5
Всего по ЕврАзЭС	3900-4480	91300	4.3-4.9
по данни от Комитета по статистики МНЭ РК.			

Според данните от таблица 4 следва, че лидерските позиции по абсолютна стойност на трудови мигранти заемат Русия и Казахстан,

Пристигането на квалифицирани работници допринася за подобряване на човешкия потенциал на страната получател, подобро качество на работната сила, ръст на малките предприятия, увеличаване на данъчните приходи. В същото време възникват проблеми с имиграцията в страната във връзка с предоставянето на социална защита и правата на имигрантите, увеличаване на социалното напрежение и конфликти на национално и етническо насилие между местните хора и мигрантите, особено с висока обща безработица. Всички тези проблеми се задълбочават от незаконния характер на имиграцията. Друга негативна

последница от незаконната трудова имиграция е недостига на държавни такси. В същото време, увеличаването на държавните разходи за поддръжка на реда и закона, натоварва социалната инфраструктура.

Благодарение на имиграцията на населението в Казахстан леко се повишава, но поради факта, че образователното и професионалното ниво на имигрантите е по-ниско от това на местното население, качествените характеристики на населението са се влошили.

Най-негативните последици от миграцията са в "изтичането на мозъци". Според статистиката на държавните, за периода 1994-2014 г. Казахстан е загубил 152,949 души с висше образование, 36 947 - с непълно висше и 383,705 души - със средно (нетна миграция).

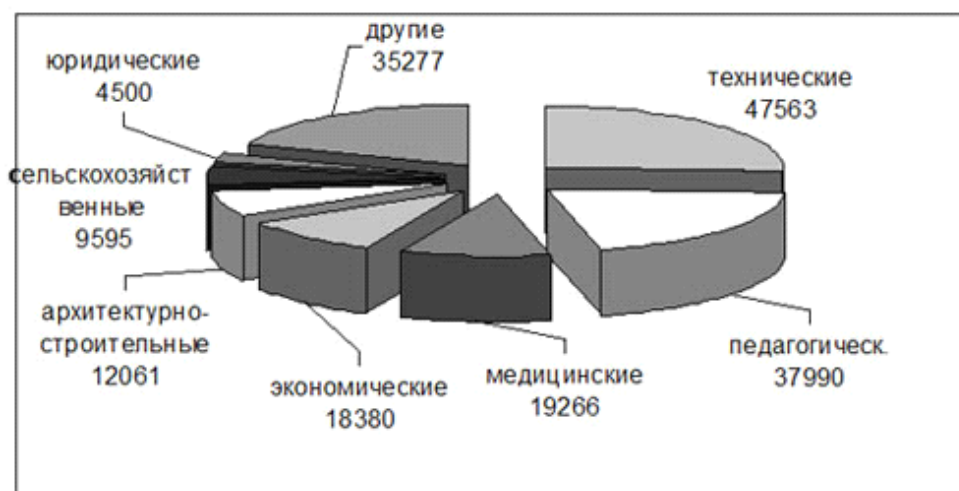

Рис. 7 – Емигранти с висше образование по профил на образованието, 1996-2014 г.

По данни от Комитета по статистика МНЭ РК.

Правителството на Казахстан трябва да предприеме следните мерки за намаляване на потока от нелегални имигранти:

- На първо място, необходимостта от увеличаване на квотата за пристигането на работната сила. В същото време страната трябва да направи точно прогнозиране - трябва да се знае точно колко работна ръка е нужна за една до три години.

НЯМА точни данни за законната миграция, да не говорим за нелегалната.

- Второ, държавата трябва да се справи с безработицата, Професионалното образование в страната е най-проблемно.

Предишните ограничения за трудова миграция към новите страни-членки на ЕС за пореден път доказва, че EURASEC страни трябва по-енергично да се движат към премахване на бариерите пред миграцията на работна ръка и формирането на единен термин в социалното пространство. Съвместни средства за изпълнението на социални програми в областта на заетостта, социалната закрила, квалификация и преквалификация на работниците, могат да имат по-голяма подкрепа.

В третата глава, "Държавно управление на трудовата миграция на настоящия етап" се разглеждат въпросите на управлението на трудовата миграция на настоящия етап.

Регламент на миграционните процеси - специален, специфична област на социалната политика, осъществявана чрез набор от административни и правни, организационни, икономически, информационни и други методи. Държавното регулиране трябва да вземе предвид преобладаващите тенденции в процесите на вътрешната и външната миграция.

В момента при избора на методи за регулиране на миграционните процеси се насърчава използването на различни концептуални подходи. По този начин, в рамките на концепцията на административната и правната регулация се обръща внимание на значението на намесата на държавата в процеса на миграция чрез комбинация от вътрешни правни и административни мерки и международни нормативни актове и споразумения.

Външния и вътрешен опит показва, че миграционната политика следва да се прилага главно на държавно ниво, и има за цел да работи за

динамиката на развитие на човека, по посока на миграцията и интеграцията на мигрантите, като се вземат предвид интересите на пространственото развитие на страната. Тази миграционна политика може да действа в различни форми за извършване на благоприятна-коригираща роля като инструмент на настоящата социално-икономическа политика и стратегически важна роля, свързана с развитието на дългосрочните проблеми на пространственото развитие на икономиката и на промените в обема и качествените характеристики на движението на население.

Мерките за контрол на имиграцията в развитите страни включват: Законодателство относно правния, политическия и професионалния статут на имигрантите, междудържавните споразумения в областта на трудовата имиграция. Мерките за регулиране на имиграцията, трябва да са прагматични, като се има предвид развитието на пазара на труда и се определя професионална, квалификация, възраст и пол, структура на имиграцията на заетостта и пребиваване в страната. Почти всички страни регулират потоците от международните мигранти, прилагайки сложна система от административни, организационно-правни и икономически мерки (рис. 8).

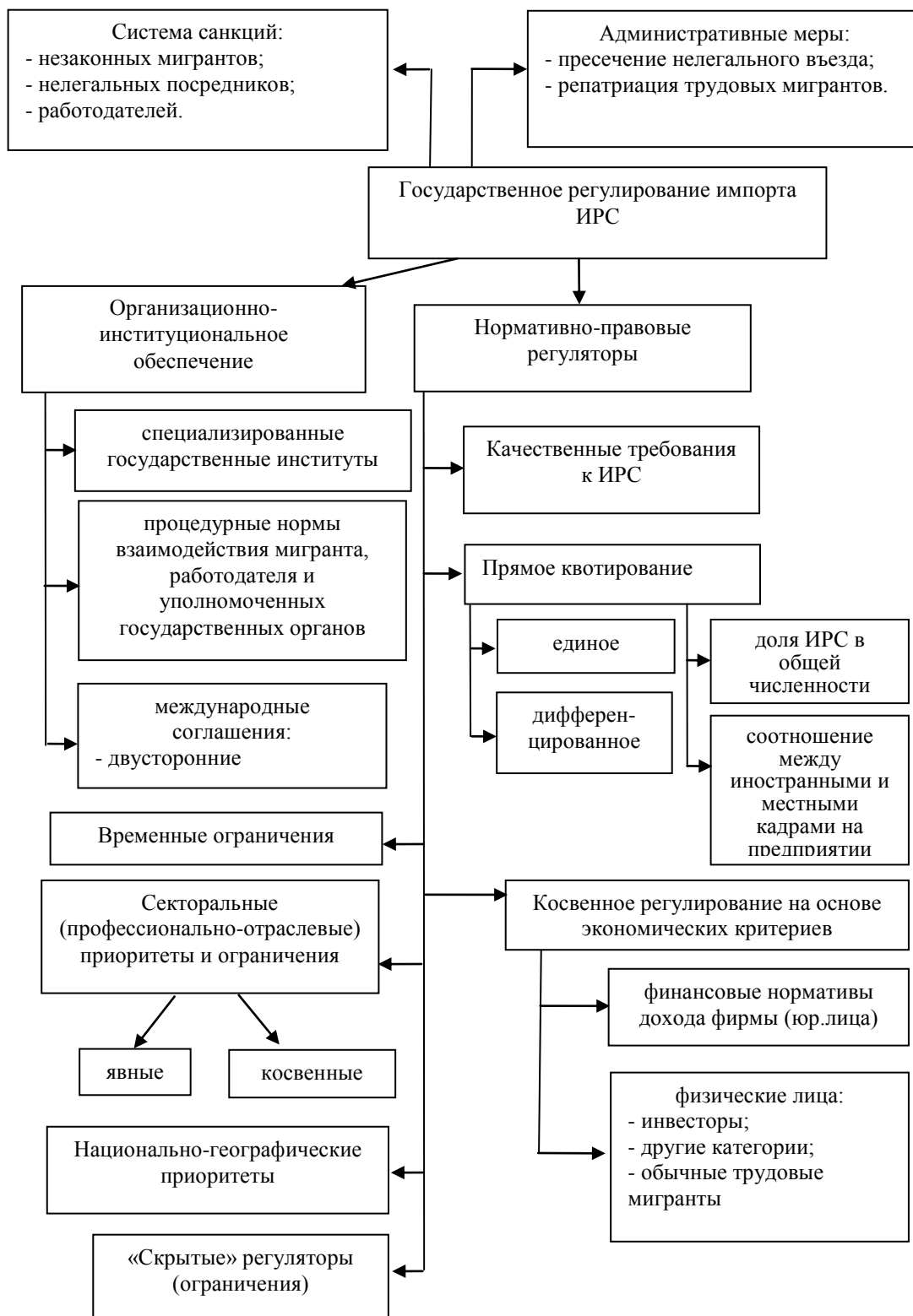

Рис. 8

По този начин, въз основа на факта, че сближаването на принципите на миграционната политика на страните-членки EURASEC е най-важната задача на интеграционното взаимодействие, е необходимо създаването от държавите-членки на законодателни условия за прилагането на разпоредбите на международните договори, сключени в рамките на Общността, както и подобряване на нормативната база на EURASEC в областта на миграционната политика. Решаването на много от проблемите в тази област на миграцията зависи от съвместното действие на държавите-членки EURASEC, тяхната последователна миграционна политика, която трябва да бъде заложена в съответните международни договори, приети в рамките на Евразийската икономическа общност.

Интеграционни процеси в EURASEC определят все по-голямата необходимост от формиране на общ пазар на труда, поради търсенето на чуждестранна работна ръка на всяка от тези държави. Като се има предвид, че държавната общност исторически обединява общност от културни, национални и икономически отношения, е необходимо да се разработи общ концептуален подход към изпълнението на политиката в областта на миграцията, особено в областта на трудовата миграция.

В тази връзка, за да се уеднаквят принципите на миграционната политика и регулирането на временна заетост на мигрантите е разработен проект на споразумение за временно наемане на работа на граждани на EURASEC на територията на Общността. Проектът на споразумение регламентира основните направления на сътрудничеството на страните-членки на EURASEC в областта на хармонизиране на националните закони и разпоредби за външна миграция на работна ръка, призовава за разработването и изпълнението на междудържавни програми за регулиране на външната миграция на работна ръка в рамките на Общността, координация на дейността на организации, работещи в

сферата на външната трудова миграция, мерки за насърчаване на обмен на труда, включително между граничните райони на Общността.

Като се има предвид регулирането на миграционните процеси като приоритет за укрепването на сигурността на държавата, ние считаме, че е необходимо да се създадат единни държавни миграционни органи, с прехвърлянето на всички функции в една структура.

III. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Анализът на условията за формиране на съвременна миграционна политика на Казахстан, се извършва като се вземат предвид демографските и миграционните процеси. Това дава основание да се смята, че в момента провежданата държавната политика не отговаря напълно на настоящите политически и икономически условия и не са напълно отчетени перспективите за промяна. В резултат на това през последното десетилетие в Казахстан се натрупват редица миграционни въпроси, които изискват политическо, правно, икономическо и социално разрешаване и приоритетно развитие на политическите и правни мерки за решаването им.

Следните изводи могат да бъдат направени въз основа на изследването:

1. Въз основа на различни гледни точки и мнения на дисертацията авторът представя структурна класификация на трудовата миграция по видове, и форми. Допълва се системата от понятия и категории, обслужващи методологичните инструменти за научни изследвания;

2. Систематизирани са основните институции (обекти), с посочване на техните функции за регулиране на процеса на миграция на труда: правителствени агенции, неправителствени организации, международни организации;

3. Институционалните, организационните и икономическите проблеми на трудовата миграция в условията на глобална интеграция;

4. Въз основа на цялостен анализ на текущото състояние на трудовата миграция се откриват много проблеми от институционален, правен, организационен, икономически и социално-икономически характер за регулиране на трудовата миграция в глобалната интеграция.

5. В Казахстан, една от основните пречки за развитието на трудовата миграция, е все още не достатъчно ефективната национална миграционна политика.

6. Най-големият проблем пред Казахстан е тенденцията на отлив на населението от северните и източните райони, както и от провинцията. Особено остър проблем на миграцията от райони с природни бедствия и причинени от човека бедствия. Съвкупността от тези миграционни потоци създава сериозни трудности при прилагането на контрола на имиграцията и навременна помощ на мигрантите, които биха могли да доведат до социална деградация на населението.

7. Необходимо е да се развие концепцията за държавно регулиране на вътрешните миграционни потоци, като се вземат предвид интересите на социално-икономическото развитие на държавата и регионите. Тази концепция трябва да включва мерки за държавна подкрепа за такива категории мигранти, като лица, депортирани през периода на репресия, военни пенсионери, казаци, засегнати от екологични и технологични бедствия. Държавната политика по миграция е необходимо да гарантира, че миграцията както в рамките на страната ще даде решение на социалните и икономически проблеми.

8. Изпълнението на предложените от автора препоръки, както теоретични и така и приложни, до известна степен, ще допринесат за ефективното решаване на проблемите, свързани с качеството на човешкия

капитал, като основна движеща сила за устойчиво развитие в ерата на глобализацията.

IV. ПУБЛИКАЦИИ

Основното съдържание на дисертационния труд е отразено в следните публикации:

1. Кисиков Д.Т. Уровень жизни населения – как фактор конкурентоспособности экономики страны / Научный журнал «Вестник Евразийского национального университета им. Гумилева», –Астана, –№4, 2013.

2. Кисиков Д.Т. Миграционные процессы в ЕврАзЭС / Материалы VIII-ой Международной научно-практической конференции: «Россия и Европа: связь культуры и экономики», –Прага, Чешская республика, 28 февраля 2014 (с сертификатом).

3. Кисиков Д.Т. Проблемы трудовой миграции и формирования единого социального пространства в рамках ЕврАзЭС / Материалы научно-практической конференции: Украина, –Подольск, март 2014.

4. Сапарбаев А.Д., Кисиков Д.Т. Пути реформирования организационно-правового регулирования трудовой миграции / Научный журнал «Вестник Университета Кайнар», –Алматы, –№2, 2016. –С.47-53.

5. Кисиков Д.Т. О совершенствовании системы регулирования трудовой миграции / Научный журнал «Вестник Университета Кайнар», – Алматы, –№3, 2016. –С.74-81.

